

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗВИТКУ МІСЬКОГО ТРАНСПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ МІСТА ЧЕРНІВЦІ)

М.Д. Заячук, Д.В. Золотунець

m.zayachuk@chnu.edu.ua, zolotunets.denys@chnu.edu.ua

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
Чернівці, Україна*

У статті здійснено загальну характеристику основних факторів, що визначають структуру та обсяги пасажирських перевезень. Проведено аналіз переваг та недоліків тролейбусного та автобусного виду транспортних засобів та здійснено їх порівняння. Виділено актуальні проблеми та загальні тенденції розвитку міського транспорту.

Ключові слова: міський пасажирський транспорт, пасажирські перевезення, автобус, тролейбус.

Діяльність підприємств міського транспорту в умовах постійної нестабільності та збиткової діяльності повинна розвиватись в різних масштабах під впливом багатьох факторів. Особливою ланкою функціонування міського транспорту є ринок пасажирських перевезень, який покликаний ефективно задовольняти потреби споживачів у якісних транспортних послугах. Аналізуючи сферу пасажирських перевезень, варто відзначити, що на її стан впливають різноманітні фактори: локальні на регіональні, внутрішні та зовнішні, галузеві, соціальні, технічні, природні, економічні та багато інших. Визначення основних проблем та пошук джерел підвищення конкурентоздатності є необхідною умовою під час дослідження факторів впливу ефективності розвитку міського пасажирського транспорту.

Сучасний міський пасажирський транспорт міста Чернівці поєднує такі основні види: тролейбус і автобус. Кожен має свої особливості та переваги, проте, варто відзначити, що послуги, які надаються - неналежної якості, а стан потребує вдосконалення.

У місті Чернівці функціонує розгалужена мережа громадського пасажирського транспорту. Станом на кінець 2021 року маршрутна мережа пасажирських перевезень міста Чернівці складалася з 11 тролейбусних та 46 автобусних маршрутів загальною протяжністю 578,5 км (див. Таблиця 1).

Тролейбусний транспорт є лідером за обсягом міських пасажирських перевезень в місті Чернівці. Перевагами даного виду транспорту є його низька шкідливість для навколишнього природного середовища так як тролейбуси працюють за рахунок електроенергії та велика пасажиромісткість. Станом на 1 грудня 2021 року в місті задіяно 95 тролейбусів, при цьому вік 87 одиниць перевищує термін експлуатації.

Поглибленого ремонту потребують більше 80% одиниць. Близько 40% контактна та кабельна мережа, яка використовується тролейбусами також потребує відновленню. Вузькі та непрямі вулиці міста не дозволяють в повній мірі використовувати цей вид транспорту. Як наслідок, значно знизилась швидкість та регулярність руху тролейбусів.

Таблиця 1

Протяжність маршрутів громадського транспорту, 2021 [4;3]

Вид транспорту	км	Частка, %	Кількість маршрутів
Автобуси	101,2	17,5	46
Тролейбуси	477,3	82,5	11

Другим за обсягом пасажирських перевезень є автомобільний транспорт, який представлений в Чернівцях автобусами, в тому числі маршрутними таксі. Найбільш характерними особливостями автобусних перевезень є висока маневреність, доступність до віддалених частин міста та швидкість відносно тролейбусних перевезень, яка дозволяє скоротити час перебування в дорозі. Найбільшою проблемою даного виду транспорту є високе навантаження на екологію міста, адже 87,8% викидів у атмосферне повітря здійснюється саме транспортом [6]. Також повністю відсутній контроль за належною якістю та технічною справністю автобусів. Для перевезень застосовують транспортні засоби, термін експлуатації яких давно сягнув всі допустимі норми.

Слід зауважити, що більшість автобусних та тролейбусних маршрутів дублюють один одного (Рисунки 1 та 2), а це значить, що зберігається високий потенціал оптимізації маршрутів громадського транспорту.

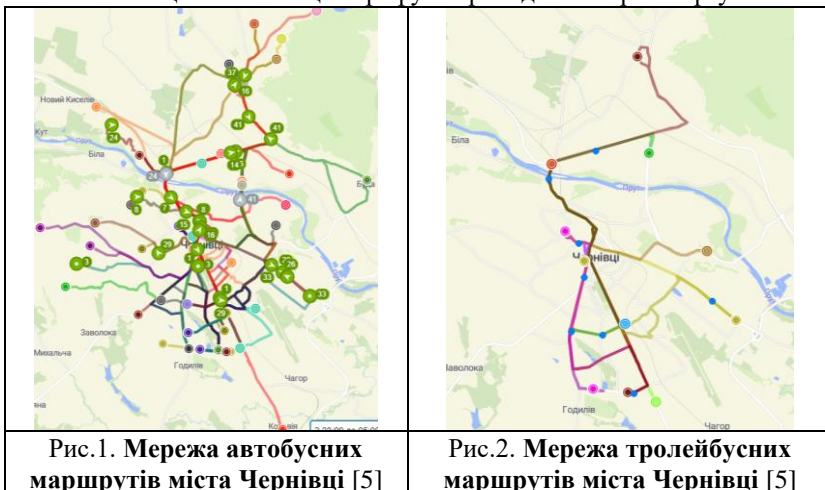

Рис.1. Мережа автобусних маршрутів міста Чернівці [5]

Рис.2. Мережа тролейбусних маршрутів міста Чернівці [5]

У період з 2015 по 2018 роки обсяги пасажирських перевезень стабільно зростали, та досягли свого максимуму (41,62 млн. пасажирів) у 2018 році. У 2019 році обсяги пасажирських перевезень знизилися на 1,6% річних, у той час як у 2020 році кількість пасажирів зменшилася майже втричі, що стало наслідком пандемії COVID-19. З березня 2020 року працював режим «Регулярних спеціальних перевезень» і послугами могла користуватись тільки працююча категорія населення.

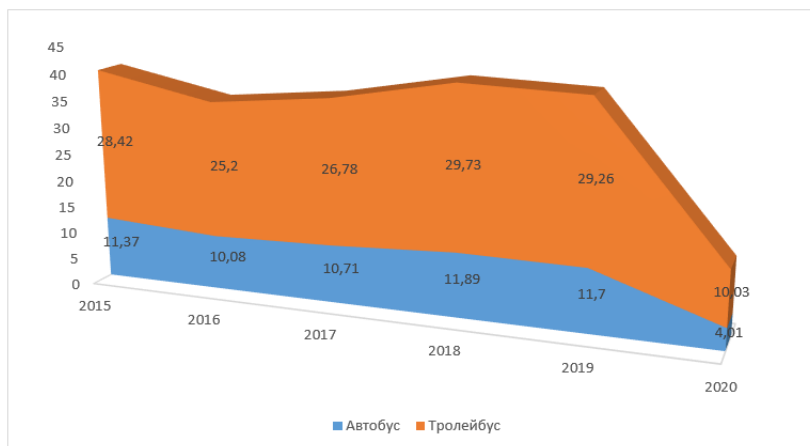

Рис. 3. Обсяги пасажирських перевезень у місті Чернівці за період 2015-2020 рр. [2]

Ключовим моментом під час вибору пасажирями виду транспорту є саме вартість квитків. Пов'язано це з рівнем заробітної плати та соціальних виплат різних категорій населення. Станом на кінець 2021 року та відповідно до рішення виконавчого комітету Чернівецької міської ради встановлено тариф на перевезення пасажирів в автобусах, які виконують перевезення пасажирів у звичайному режимі загального користування у розмірі 7 гривень, проїзд в тролейбусах вартує 5 гривень (4 гривні за безготівкову оплату). Відповідно до роз'яснень суб'єктів господарювання така вартість не покриває необхідні витрати на обслуговування транспортних засобів, а собівартість перевезень становить 14,98 гривень в тролейбусі та 25,46 гривень в автобусі (таблиця 2). В цілому пасажирські перевезення в місті Чернівці є збитковими, при цьому доходи підприємства електротранспорту та автотранспорту покривають витрати лише на 30-40%.

Таблиця 2

**Роз'яснення витрат на обслуговування тролейбусів та автобусів,
2021 рік [4]**

Пасажири	Кількість осіб	Кілометраж	Витрати, грн	Тариф, грн
Електротранспорт	10029500,00	2735104,30		
Автотранспорт	67700,00	46190,20		
Разом	10097200,00	2781294,50		
Собівартість			141386300,00	
Електротранспорт			139837800,00	
Автотранспорт			1548500,00	
Адміністративні			9360700,00	
Електротранспорт			9205242,67	
Автотранспорт			155457,33	
Інші операційні витрати			1187300,00	
Електротранспорт			1167581,98	
Автотранспорт			19718,02	
Разом витрат в т.ч			151934300,00	
на електротранспорт			150210624,65	14,98
на автотранспорт			1723675,35	25,46

Через нераціональне використання ресурсів відбувається збільшення вартості на перевезення пасажирів, особливо яскраво це виражено при обслуговуванні автобусів. В умовах нестабільної економіки, підвищенні цін на паливно-мастильні засоби, запасні частини та електроенергію, важливим чинником розвитку міського транспорту є модернізація транспортних засобів та впровадження ресурсозабезпечуючих технологій.

Важливими напрямками роботи міського транспорту є:

- Технічне переоснащення та розвиток матеріально-технічної бази;
- Розвиток електричного виду транспорту, як екологічно-чистого;
- Розробка проектів щодо осучаснення транспортних засобів;
- Впровадження точної системи контролю розкладів маршруту;
- Підвищення рівня безпеки на транспорті;
- Формування тарифів (єдиних чи диференційованих), які обумовлюють можливість подальшого існування транспортного підприємства.

Таким чином, сучасний стан підприємств пасажирського транспорту міста Чернівці є кризовим. Підприємства галузі

функціонують збитково, постійно не вистачає коштів на оновлення та капітальний ремонт рухомого складу, спрацьованість основних виробничих фондів досягла граничного рівня, незадовільно вирішуються питання технічних інновацій і технологічної модернізації. Усе це не дозволяє повною мірою задовольнити транспортні потреби населення та призводить до зниження рівня безпеки перевезення пасажирів. Для стабілізації роботи міського транспорту варто реалізувати комплекс заходів, що створить умови для беззбиткової діяльності суб'єктів господарювання, залучення інвестицій та стабільного розвитку, що в свою чергу призведе до підвищення якості надання послуг.

Список використаних джерел

1. Новікова А.М. Методичні підходи до оцінки розподілу обсягів перевезення пасажирів між видами транспорту // *Автошляховик України – 2014 №5- с.2-5.*
2. Офіційний сайт Головного управління статистики у Чернівецькій області URL: <http://www.cv.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 20.05.2022)
3. Офіційний сайт Чернівецької міської ради URL: <http://map.city.cv.ua/> (дата звернення: 20.05.2022).
4. Офіційний сайт Комунального підприємства «Чернівецьке троллейбусне управління». URL: <https://trolleybus.cv.ua/> (дата звернення: 20.05.2022).
5. Повний перелік актуальних маршруток Чернівців на карті URL: <https://www.eway.in.ua/ua/cities/chernivtsi/routes> (дата звернення: 20.05.2022).
6. Стан та перспективи розвитку інфраструктури регіонів України URL: <http://www.fes.kiev.ua/new/wb/media/InfRASTRUKTURA.pdf> (дата звернення: 21.05.2022).

ГЕОМОРФОЛОГІЧНІ ПРОЦЕСИ В ЯКОСТІ ПЕРЕДУМОВИ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ СУПЕРЕЧНОСТЕЙ

Р.Р. Сливка

roman.slyvka@pnu.edu.ua

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
м. Івано-Франківськ, Україна*

The publication focuses on geomorphological processes, which can be a prerequisite for territorial and political conflicts between states. Analysis of databases on border conflicts makes it possible to conclude that the following exogenous geomorphological processes contribute to the emergence of territorial disputes: 1) river channel processes (meandering, accumulation of sediments and disappearance of river islands, displacement of the thalweg, emergence and disappearance of channels); 2) anthropogenic processes related to the active influence of man on the terrain and subsequent inconsistency in the interpretation of borderlines by the subjects